N^RO 63.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 9. MAIA ROKU 1797. WE WTOREK.

z *Wilna* 9. *Maia.*

Nadeſzła wiadomość o ſzczęśliwey Koronacyi *Nayiaśnieyszego Imperatora Jmci Pawła I. i Nayiaśnieyszey Imperatorowey Jmci Maryi Teodorowny*, która na d. 16. zeſzłego mieſiąca w mieście Stołecznym *Moſkwie*, ze wſzelką okazałością była odprawiona, powſzechną radością napełniła ſerca wiernego Maieſtatowi poddaństwa. Dnia 7. uroczyſte było z tey okazyi nabożeńſtwo; wieczorem naſtąpiła całego miaſta illuminacya.

Przez powtórną niniejszą publikacyą podałe ſię do wiadomości powſzechney że od dnia Koronacyi ICH JMPERATORSKICH MOSCI dla okazania powſzechney radości wſzyſtkich Roſſyiſko-wierno poddanych z tak znakomitego aktu, zdeymuie ſię żałoba we wſzyſtkich granicach Imperium Roſſyiſkiego, rozumieiąc to aż do naywyżſzego Ich przybycia na powrót do *St-Peterburga.*

z *Wiednia* 22. *Kwietnia.*

Arcy Xże Karol wyiechał ztąd d. 19. do armii nad *Renem*. *Cesarz Jmć* pragnąc, aby oddawanie ſprawiedliwości po wſzyſtkich kraiach dziedzicznych iak nayrnniey było przerywane, ile tylko bydź może w okolicznościach teraznieyſzych, przy natarczywym w głąb *Auſtryi* nieprzyiacioł poſtępowaniu; ieszcze d. 13. wydał urządzenie, przenosząc część naywyższego *Trybunału* ſprawiedliwości do *Pragi*, drugą w *Wiedniu* zoſtawuiąc... Na wſtążkach które *Cesarzowa Jmć* rozdała do ſtandarow ochotnikow tuteyſzych, ieſt napis własną Jey ręką haftowany: *Maria Teresa obrońcom Wiednia.* Patriotycznych ofiar chodzą tu po ręku regeſtra.

Głoszą, iż przedugodne warunki pokoiu w nocy z d. 18. na 19 w *Bruck* miały bydź podpisane. Czekamy na to urzędowego doniesienia. Przéd nadeyściem tey wiadomości, *Xże Albert Cieszyńſki* do *Presburga* wyiechał Skarbiec *Cesarſki* d. 12 do *Budy* odeſłano. Kiedyśmy czynili nayſilnieyſze przygotowania do obrony ſtołecznego miaſta, mówiono o wycięciu drzew pięknych między *Wiedniem* i iego przedmieściami, któremi Józef 2. na długą pamiątkę drogi przyozdobić kazał. Do tego iednak nie przyſzło. *Hr. Meerfeld* posyłany od *Arcy Xcia Karola* do obozu *Francuzkiego*, powiada, iż bardzo grzecznie był przyięty od *Gen. Buonaparte.*

Główna nieprzyiacioł kwatera ieſt w *Loeben*; oboz ich mocno oſzańcowany w *Bruck* nad rzeką *Muhr*: lekkie woyſka z przedniey ſtraży do *Maria Żell* ſię rozciągaią. Po oſtatniey d. 5. batalii nic nowego nie zaszło; znać iż umówione wraz po niey broni zawieszenie zoſtało przedłużone. Armia *Cesarſka* wyborną obrała pozycyą nad *Ens* bliſko *Steyer*. Tym czasem więcey 10. tyś. ludu zatrudnia ſię nieuſtannie około naprawy twierdz *Wiedeńſkich.*

Z okoliczności zaiętych niedawno w *Idryi* min żywego ſrebra przez *Francuzow*, nie od rzeczy będzie dać krótką wiadomość o ich wynalezieniu. R. 1497, bednarz w lasach okolicznych mieſzkaiący, nowo zrobione wiadro poſtawił w pewnym mieyscu, zkąd zrzódło wody żywey wytryſkało; nazaiutrz nie mogąc go podnieść, a widząc napełnione merkuriuſzem, którego nie znał, umyślił ie do *Laybach* zaprowadzić: trafił przecie na Aptekarza, który mu za pracę nadgrodziwszy, prosił aby o więcey ſię poſtarał. Wieśniak zaczoł nakoniec tak częſto Kupca odwiedzać, iż ſię taiemnica wyiawiła. Zebrała ſię więc kompania w celu dobywania żywego ſrebra; trwało to lat kilka: Rząd uważaiąc iak potężnym zasileniem ten wynalazek bydź mógł dla ſkarbu publicznego, zakupił kopalnie. Odtąd corocznie dobywano w *Idryi*. każdy 2800. centnarow merkuriuszu po 150. złł. Ryńſk. ceniąc, wynoſił zyſk 420. tyś zł Ryń. wydatku było 80. tyś.

Cesarz Jmć Kommendę miaſta ſtołecznego poruczył Generałowi *de Terzy*; *Gen. Mack* ieſt Vice-Kommendantem. Oſtatni powrócił niedawno z granic *Auſtryi* i *Tirolu*. Woyſka naſze ſtoią oſzańcowane po górach i wąwozach, przez które mógłby nieprzyiaciel wyniść na równinę; korpusy woluntariuszow idą na mieysce ſobie naznaczone. *Monarcha* kazał donieść mieſzkańcom *Wiedeńſkim*, iż wyiazd iego w krótce naſtąpi. *Gen. Kinſky* ma towarzyszyć *Cesarzowi Jmci* w tey podróży; ieśliby ſpodziewany pokoy nie naſtąpi; nayogromnieysze do odporu przygotowania negocyacyi dotąd nie zatamowały. Poseł *Neapolitańſki* po długich konferencyach z *Monarchą*

i Miniſtrami, śpiesznie poiechał do główney kwatery Gen. *Buonaparte*, z ſwoim Sekretarzem, który przed kilko dniami z *Neapolu* iadąc do *Wiednia* był u niego. Wielu Kuryerow do *Paryża* wyſłano.

Nayuſilniey teraz pracuią nad okopami, które ſię ciągną od *Simmering* aż do *Wienerberg*. Garnizon *Mantuańſki*, iako ieszcze nie zamieniony, ſłużyć nie śmie; 700. ludzi wolnych *Felt-Marszałek Wurmser* uprowadził; i tym ieszcze 3. mieſięczny czasu przeciąg nie upłynoł. Głośno tu narzekaią na obywatelow miaſta *Gratz* i całey *Stiryi*, że ſię wtargnieniu *Francuzow* nie tyle iakby należało przeciwili, w kraiu górzyſtym więcey doſtał żywności nieprzyiaciel, niżeliśmy ſię ſpodziewali.

Woyſka *Auſtryackie*, co ſię do tych czas w kraiu *Saltzburgſkim* znaydowały, iuż ruſzaią, dokąd. nie wiadomo; czy do główney armii pod *Steyer* w *Auſtryi Wyższey* o mil 4. od *Linz*; albo też dla złączenia ſię w *Tirolu* z Gen. *de Kerpen*, który 18. tyś. *Francuzow* w *Puſterthal* zamknąć przedſięwzioł. Nieprzyiaciel przed wypędzeniem z *Trieſtu*, wybrał w tym mieście wielką kontrybucyą; lecz przynaymniey domow i ſkładow Kupieckich, które do poddańſtwa *Cesarſkiego* należały, nietknoł. Przeciwnie zaś własność Kupcow *Angielſkich*, *Portugalſkich* &c. zaiętą zoſtała. Powiadaią, iż narod *Croatow*, nadgradzaiąc niedobre w bitwach ſtawienie ſię niektórych półkow ſwoich, w maſſie powſtał, i poſzedł ku granicom; tak więc Diwizye prawego ſkrzydła woyſk nieprzyiacielſkich pod dowodztwem Gen. *Bernadotte* z boku zagrożone, oſtróżniey poſtępować będą muſiały.

Jeśli wkrótce pokoy nie naſtąpi, woyny krwawſzey nad inne ſpodziewać ſię trzeba. Oprócz 15. tyś. zprowadzonych od *Renu*, armia *Arcy Xcia Karola*, codziennemi pomnaża ſię poſiłkami, które z różnych *Prowincyi* nadeiągaią. *Xże Eſterhazy* w marſzu ieſt na czele woyſk *Węgierſkich*. Lud całey *Auſtryi* w maſſie powſtał, 400. tyś. osob z okładem ieſt zapisanych w Kſięgach na obronę *Oyczyzny* i *Tronu*. Szlachta i maiętnieyſi różnych ſtanow obywatele, znaczną część maiątkow ſwoich niosą w ofierze. A ieżeli ubolewać trzeba nad zbiegiem nieprzewidzianych okoliczności, które nas o tak wielkie niebespieczeńſtwo przywiodły; winſzuiemy ſobie z drugiey ſtrony, iż ſię wydarzyła nam ſposobność przekonania Europę o gorliwym przywiązaniu wiernego poddańſtwa do świętey osoby Panuiącego ſzczęśliwie *Cesarza*; iako też o niewyczerpanym zrzódle bogactw i potęgi podległych berłu Jego *Prowincyi*.

Czeskiego króleſtwa mieſzkańce zasmuceni, że *Cesarz Jmść* dotąd ich na obronę *Monarchii* nie wzywał, i nie położył w ich gorliwości tego zaufania, którym Narod *Węgierſki* raczył uſzczęśliwić: przyſłali do *Wiednia* Deputacyą, ofiaruiąc znaczne woyſko w czaſie naykrótſzym wyſtawić i 2. milliony miar zboża na opatrzenie w żywność Stolicy.

z Londynu 14. Kwietnia z Gazety Berlińſkiey.

Indya Wschodnia równego z *Anglią* doznaie niedoſtatku pieniędzy gotowych: gazeta z *Calcutta w Bengalu* donoſi, iż Rząd tamteyſzy chce dług zciągnąć na 12. procentow. *Mar: Cornwallis* dawny tych *Prowincyi Wielkorządca*, wkrótce ma płynąć na przywrócenie zupełney ſpokoyności naſzym *w Azyi* osadom, już ſię z Dworem pożegnał. Kapitan okrętu powracaiącego z przygórka *dobrey nadziei* donioſł, iż *Tippo Saib* woynę *W. Britanii* wypowiedział: 500. *Francuzkich* Officyerow ma w woyſku ſwoim.

Lord Howe złożył naywyżſzą kommendę Flotty krążącey w kanale, mieysce jego zaſtąpił *Lord Bridport*. *Jervis* krąży przy uyściu *Tagu*. *Nelsonowi* podobno ſię nie powiodł zamyſł pochwycenia *Hiszpańſkich* okrętow; już niektóre do *Cadix* zawinęły... Obywatele *Londyńscy* na powtórnym zgromadzeniu naradzać ſię chcieli względem podania powtórney prożby do *Króla Jmści*, aby Miniſtrow odmienić raczył. Gdy jednak *Lord Maire* poſtrzegł, iż ſię nie wſzyscy na to zgadzaią, a wſzczęty zgiełk i gorſzące ſpory w takim tłumie górę brać zaczynały, ſesyą odłożył do innego czasu. Lepiey Oyczyznie życzą Kupcy, którzy do intereſsow politycznych nie chcąc ſię mieſzać, złożyli temi dniami million F. S. na powiękſzenie portu *Londyńſkiego*.

Wprowadzono już do *Anglii* wiele falſzywych *Bankcetlow*, i piaſtrow; co nawet prawdziwym ſzkodzi niepomału. Na wyspie *Trinitad* znayduią ſię obfite miny złota których *Hiszpania* dobywać zabroniła, nie chcąc przeſzkadzać *Mexikańſkim i Peruańſkim*. Skorośmy na ląd wyſiedli, mieſzkańce mieysca dawno zarzucone nam wſkazali: *Xże Dziedziczny Wurtembergſki*, maiący ſobie zaslubić córkę Królewſką, już przybył; posagu dawnym zwyczaiem 100. tyś. F. S. mieć będzie.

Nie ma przykładu, aby oppozycya w narodzie była tak wielka, jak jeſt teraz: ze wſzyſtkich Hrabſtw i miaſt znacznieyſzych przychodzą prożby do Króla; Miniſtrowie jednak maiąc pewną głosow większość po ſobie w obu izbach *Parlamentu* ſtale ſię utrzymuią... Kupcy w *Dublinie* obowiązali ſię piſmem. przez mieſięcy 12. żadnych towarow nie używać prócz tych które z fabryk *Irlandſkich* wychodzą. W milicyi tego Króleſtwa wielkie jeſt nieukontentowanie: powodem do niego było rozbroienie mieſzkańcow Prowincyi *Ulſter*. Y to jednak nie ſprawuie u nas wrażenia znacznego. Z doświadczenia wiemy że naygroźnieyſze *Irlandczykow* przygotowania, i odezwy kończą ſię ſposobem nayłagodnieyſzym. *Xże Wallii* pewnie ſię poiednał z oppozycyą; ofiarował niedawno jechać do *Irlandyi* zaſtępuiąc urząd *Wice-Króla*; na co Miniſtrowie zezwolić nie chcieli. P. Pitt jawnie ſię oświadczył, iż ma ſłowo *Cesarza Jmści* że do oddzielnego z *Francyą* pokoju nigdy ſię nie ſkłoni.

Gen. Fox ſiada na okręt z Regimentem ſwoim, płynąć maiąc do *Przygórku Dobrey nadziei.* Wſzyſtkie półki konne i pieſze w drogę ruſzyły zmierzaiąc do rozmaitych ſtanowiſk, które im ſą wyznaczone nad brzegami morſkiemi. *Król Jmść* łaſkawie przyioł ofiarowany przez obywatelow miaſta *Liverpol* zaciąg woluntariuſzow konno i pieſzo Korpus ten ſkładać ſię ma ſzczególniey z kupcow i ich dzieci, wynosić będzie 8. kompanii każda od 70. do 100. ludzi, broń, mundury, żołd &c. nic narodowi koſztować nie będzie. Na wyspach *S. Vincent i Grenada* zupełna teraz panuie ſpokoyność; *Murzyni* do ſwoich zabaw powrócili. *Caraibowie* pełnią należne rządowi poſłuſzeńſtwo: oſtatnich 3 tyś. przewieść maią na wyspe *Rattan,* zkąd im ſię oddalić będzie zabroniono Okręta naſze w *Indyi Zachodniey* poymały ſtatek *Francuzki* na którym ſię znaydowali *Reprezentanci* ludu *S. Domingo* do zgromadzenia prawodawczego wybrani.

Pod czas oſtatnich *Sessyi* Parlamentowych, gdy oppozycya naysilniey ſtawała za potrzebą ukończenia woyny kraiowi niepożyteczney: „Użalacie ſię rzekł P. Pitt, że woy- „na rozliczne za ſobą klęſki prowadzi. Trudno ludzką naturę odmienić: póki nie będzie „wynaleziony ſposob, za pomocą którego „wſzyſtkie woyny uſtaną na świecie, a po- „koy wieczny mieysca ich nie zaſtąpi, nic nie „pomogą naymocnieyſze deklamacye i do ſkoń- „czenia świata trwać będą. Szczerze życzy- „łem pokoju, gdy *Lord Malmesbury był w* „*Paryżu;* potym nawet nie opuściliśmy nic „z naſzey ſtrony, coby nas do tego błogo- „ſławieńſtwa zbliżyło. Nie mogę jeſzcze mó- „wić o wſzyſtkim, lecz wypadało Miniſtrom „zapobiegać aby od *Anglii* zprzymierzeńcow „nie odrywano. Dziś Król poſtanowił wyſłać „do *Wiednia* oſobę zaufaną do ukończenia „negocyacyi rozpoczętych nierozdzielnie z „*Cesarzem Jmścią*; czy przyſtoi zwyciężaią- „cey *W. Britanii* wſzelkie czynić ofiary, i „do nog prawie ſię uniżać nieprzyiacielowi, „na wſzyſtkich morzach upokorzonemu. Oświa- „dczam, żeśmy do *Wiednia* poſłać P. *Hammond* „przedſięwzięli, wprzód jeſzcze, nim wiado- „mości nadeſzły o nowych zwycięſtwach Fran „cuzow, i przed oſtatnią dla *Cesarza Jmści* „pożyczką

z Paryża 17. Kwietnia z Gazety Courier du BR

Buonaparte do Direktoryum Wykonawczego z głowney kwatery *Clagenfurth* 1. Kwietnia.

Już doniosłem, Obywatele Direktorowie o bitwach zaſzłych pod *Treviso i Chiusa*: 28 Marca 3. Diwizye *Armii Włoſkiey* przeſzły wąwozy ſtraſzliwe, które z *Friulu do Niemiec* prowadzą, i pod *Villach* nad brzegami *Drawy* obozem ſtanęły. 29. *Massena* daley poſtępuiąc o milę od *Clagenfurth* woyſka nieprzyiacielſkie potkał, przyſzło do boju, 2. armaty i 300. brańcow nam ſię doſtało Tegoż wieczora weſzliśmy do *Clagenfurth* Stolicy *Carinthii. Arcy Xże Karol* w inną ſtronę marſz zwrócił. Dziś ſtraż przednia między *S. Veit i Freisach* ſtanęła. *Bernadotte* jeſt *w Laybach* Stolicy *Carnioli.* Kawaleryi kazałem iść doliną *Drawy do Lintz* i łączyć ſię z Diwizyami *Gen. Joubert w Brixen* ſtoiącemi, co też do ſkutku przyiść muſiało. Od początku kampanii do 20. tyś. wzieliśmy niewolnika. *Anglicy* w tych ſtronach powſzechnie ſą niecierpiani. Nie ma już nieprzyiacioł w kraju *Weneckim, Carnioli, i Carinthii*: niedaleko *Villach* znaleźliśmy magazyn lanego żelaza, kartaczow, prochu, miny ołowiu, ſtali, i miedzi, pod *Clagenfurth* fabryki oręża rozmaitego i ſukna.

Kiedyśmy takim ſposobem z jedney ſtrony ſobie poczynali, z drugiey Diwizye Generałow *Joubert. Baraguey d' Hiliers. i Delmas* wſzedłſzy w głąb *Tyrolu* opasały zewſząd nieprzyiacioł półki nad *Lavis* rozſtawione; po zaciętym ſpotkaniu 4. tyś. ludu 3. działa, 2. Chorągwie wpadły nam w ręce: ſtrzelcow *Tyrolſkich* legło naywięcey. Nieprzyiaciel na prawą ſtronę *Adigi* przeſzedłſzy, chciał ſię tam utrzymać. Kommenderuiący 3 Diwizyami *Joubert* poſzedł do *Salurn. Gen. Vial* zaioł moſt *Neumark, i* rzekę przebył niedozwalaiąc *Auſtryakom* do *Botzen* uſtępować. Zaczęto dawać ognia z ręczney broni: długo ſię ſzczęście chwiało na obie ſtrony, przecie *Gen. Dumas* kommenderuiący kawaleryą, wpadł do wioſki *Tramin,* przymuſił do złożenia broni 600. ludzi, i 2. zaioł armaty. Tak więc kolumna pod *Gen. Laudonem* będąca nie mogąc iść do *Botzen* w górach ſię schroniła.

Diwizye woyſk naſzych do *Botzen* wkraczaią. Nie zatrzymał ſię tu *Joubert.* zoſtawiwſzy w mieście część woyſka, którey zalecił zważać obróty nieprzyiacioł, poſzedł proſto do *Clausen,* i znalazł wſzyſtkie już dokończone przygotowania do mężney i długiey obrony. Długo trwał attak, długo zwycięſtwo było wątpliwe. Lekka naoſtatek Infanterya wdarła ſię na ſkały nieprzyſtępne. 11. i 33. pół-brygady ciężkiey piechoty w kolumnę zciśnione, maiąc na czele *Gen Joubert* trudne dzieło dokonały. Muſiał uſtąpić nieprzyiaciel, 1500. żołnierza nam w ręku zoſtawuiąc. *Gen. Dumas* dwakroć ſzablą cięty, kawaleryi nieprzyiacielſkiey przeyść moſtu nie dopuścił. W. *Brixen i Botzen,* toż po innieyscach znaleźliśmy wielorakie magazyny i wiele ſzpitalow obozowych. Liſt, który przez Adjutanta moiego do *Arcy Xcia Karola* pisałem, przyłączam.

Buonaparte.

Przyznać należy: odnieſione w tey kampanii pierwiaſtkowe korzyści dość ſą znaczne: nieprzeſtaiąc na tym Direktoryat, innych jeſzcze srzodkow ſzuka, dla zapewnienia w czasy potomne losu ziemi *Włoſkiey*: d. 12. podpisał traktat zaczepnego przymierza z Królem *Sardyńſkim*, którego woyſka zaſtąpią w *Lombardyi* mieysce *Francuzkich do Auſtryi* w całey sile ciągnących bez przeſtanku. Dwor *Turyńſki* znaydzie tu podobno dla ſiebie nadgrodę za uſtąpienie Hrabſtwa *Nice i Sabaudyi.*

To ułatwiwſzy Rząd oko zwraca na

Portugalią i Amerykańskie Stany. Głoszą, że Minister Interessow Zagranicznych *Lacroix* odebrał zlecenie podać *ultimatum P. Aracyo* Ministrowi *Portugalskiemu;* którego jesliby nie chciał podpisać, za 3. dni wyiedzie z *Paryża.* Tey powolności trudno się spodziewać. Bo czyliż może *Portugalia* zezwolić na ztarganie dawnych przyiaźni związkow, któremi jest zjednoczona z Narodem *Angielskim?* na szkodliwą stratę slicznych osad w *Ameryce?* i haracz haniebny, którego po niey wymagaią. Względem *Amerykańskich Stanów:* przykazał Direktoryat, aby odtąd pasporta wydane od Ministrow i Posłow Rpltey, we *Francyi* uważane nie były.

W odezwie *Ludwika* 18. do narodu *Francuzkiego* którą Direktoryat niedawno drukiem ogłosił, słowa uwagi godne czytamy: Roskazałem Agentom moim i zawsze to im wrażać będę: Nawróćcie lud do świętey przodkow Religii i do Rządu Oycowskiego, który przez wiekow tak wiele *Francyą* uszczęsliwiał i czy„nił chwalebną przed obliczem innych naro„dow. Niech pozna dawną Królestwa *Konstytucyą.* potwarzać ią przestanie; złe zwyczaie „z czasem do Rządu wprowadzone są od niey „dalekiemi: równie jest przeciwną *Despotyzmo„wi* jak *Anarchii Francyą* dręczącey gdy Kró„la już nie ma, i nam bolesney. Radźcie się „ludzi oświeconych, co przydać należy ku jey „wydoskonaleniu. Daycie słowo moie, iż wszel„kiemi śrzodkami zapobiegać będę, aby odtąd „nie doznawała losu, dobrym nawet lecz za„starzałym rzeczom powszechnego i utwierdzę „ią przeciw absolutney Panuiącego woli. „Zapewniycie, że błędy, omyłki, złość nawet „i zbrodnia idą w niepamięć Niech wszyscy „z serca wyrzucą chęć zemsty prywatney, „co Król wasz dawno uczynił. A nadewszyst„ko, niech po wszystkie wieki na ziemi *Fran„cuzkiey* nie postanie władza krwie nie syta, „pod którą w krótkim czasie tyle naród ucier„piał. Niech obywatele na bliskich Elekcyach „wybiorą ludzi cnotliwych, pokóy kochaią„cych i porządek. Takich co imienia *Fran„cuzkiego* nie podadzą na wstyd i sromotę, „a poczciwością, oświeceniem, i odwagą do„pomodz Nam zdołaią do zwrócenia narodu „na drogę upragnioney szczęsliwości. Możecie hoyną zareczyć tym nadgrode, co się „do dzieła zbawiennego zechcą przyczynić. „Lecz naymocniey zabraniam używania śrzod„kow okropnych, za których pomocą wszyst„ko zburzono. Niech tu już opinia wszyst„ko czyni, dzieło jey będzie gruntowne i długo „trwałe. Wy zaś *Francuzi!* w jakimkolwiek „pismie te mysli czytać będziecie, które w „ninieyszym widzicie, z chlubą przyznam za „moie. Nie wierzcie przeciwnym, teby się „z sercem naszym nie zgadzały.

Ambassador Wenecki zaniosł skargę do Direktoryatu, że *Francuzkie* woyska załogą stoiące w miastach Rp tey spokoynie patrzyły na buntownicze postępki przeciw rządowi mieszczan *Brescia i Bergamo*.. Na przedmieściu *S. Antoniego Jakobini* odprawuią nocne schadzki pod prezydencyą *Droueta i Gen. Santerre.* Jest tam w robocie nowa *insurrekcya.* Wie o tym Minister Policyi... Rada starszych dopełniła nadzieię ludzi cnotliwych znosząc rezolucyą w Radzie 500. wydaną o ustanowieniu lotteryi narodowey. Na przełożenie P. *Rollin* Posła *Pruskego* Direktoryat uznał *neutralność* miasta *Vetzlar,* wolnym go nawet czyniąc od kontrybucyi, jesliby *contingensu* do armii *Rzeszy Niemieckiey* nie dawało. Elekcye Reprezentantow po większey części już są dokończone. W Paryżu między innemi wybrano obywatela *Dufresne*, który za *Neckera* w interessach skarbowych wiele pracował.

z Rzymu 28. Marca. z Gazety Berlińskiey.

15. Mil!. pierwszey kontrybucyi w złocie i kleynotach iużeśmy wypłacili; zatym armia *Francuzka* z *Foligno* do *Macerata* odstąpiła. Roskazał *Buonaparte,* ażeby cała diwizya wraz maszerowała ku *Włoskim* granicom, chociaż według umowy, zostać iey należało w *Państwie Kościelnym* aż do zupełnego zapłacenia kontrybucyi. Jutro więc *Gen. Victor* rusza do *Tirolu;* mały woysk wydział pod Gen. *Sahuguet* strzedz będzie *Ankony* i *Romanii.* Kuryer przywiózł z Paryża *ratyfikacyą* pokoiu. Obywatel *Cacault* zostanie u nas w charakterze Ambassadora Rzpltey; i wraz po *audiencyi u Oyca S.* zawiesić każe herby narodowe na swoim Pałacu, Akademii *Francuzkiey*, i poczcie. 400. ludzi ztąd wyszło na załogę do *Perugia.* Minister pomieniony prosił *Neapolitańskiego* o wydanie pasportu 2. Gen. *Fiorella* Adiutantom, na 3. dni iadącym do *Neapolu;* gdy ten odpowiedział, iż bez dołożenia się Dworu nie może tego uczynić; *Cacault* gońca wysłał do Ministra interessow zagranicznych *Króla Jmci Dwóch Sicilii,* przekładaiąc, iak wiele ten *Monarcha* szkodować może, skoro iego Kuryerowie zatrzymywani będą aż do nadeyścia rezolucyi od Direktoryatu z *Paryża.*

z Bononii 30. Marca z teyże Gazety,

Nowa Konstytucya Rzpltey *Cispadańskiey* na Zgromadzeniach pierwiastkowych przyięta iest większością 5. części głosow przeciw szóstey. D. 27. to przyięcie z naywiększą okazałością ogłoszone zostało. W *Romanii* i innych Prowincyach *Papiezkich* pospólstwo ieszcze się zupełnie nie uspokoiło. Rząd tymczasowy zalecił *Biskupom* kraiowym, ażeby do *Rzymu* summ żadnych nie posyłali za *beneficia. rezygnacye. dyspensy, annaty,* &c gdyby zaś *Stolica Apostolska,* odmówiła *dyspensę,* każdy Biskup w swoiey *Diecezyi* udzielić ią może, używaiąc władzy przez *Apostołow* sobie nadaney. Posłuszeństwo iednak *Kanoniczne* dla widzialney Głowy Kościoła ma bydź zachowane. Drugi edykt znosi wszelkie tituły i Szlachectwo.

Insurgenci w Romanii i Urbino w znaczney liczbie zgromadzeni, pod pozorem woiowania *Francuzow*, rozbiiaią po domach i gościńcach. Wysłaliśmy korpus cudzoziemcow na żołdzie naszym utrzymywanych, z kilką kompanii legionu *Cispadańskiego,* na ich usmierzenie. Do oddalenia Kardynała *Busca,* który dotąd piastował urząd Sekretarza *Stanu* w Rzymie, Dwór *Hiszpański* naywięcey miał się przyczynić.

N^ro 63.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 9. MAIA ROKU 1797. WE WTOREK.

z Livorny 4. Kwietnia z Gazety Frankfortſkiey

Anglicy z Porto Ferraio dotąd nie uſtąpili; *Francuzi* też u nas goszczą: pierwsi kilka ſtatkow uzbroiwszy, chwytaią nieprzyiacielſkie, i kupczącym ſą na wielkiey przeſzkodzie; w *Korsyce* trwaią rozruchy; gorale z mieſzkańcami miaſt i wiosek w otwartey ſą woynie. Kawaler *Azzara* Miniſter *Hiszpańſki* ieſzcze z *Florencyi* do *Rzymu* nie wyiechał.

z Madritu 28. Marca z Gazety Berlińſkiey.

Zaczynaią u nas poteżnie ſie ſprzeciwiać rozkrzewieniu prawideł *Filozoficznemi* nazwanych, ktòre we *Francyi* rewolucyą zgotowały. Pisma *Helveciusza*, *Rouſseau*, *Raynala*, *Voltaira*, &c. na Komorach pogranicznych przytrzymywać kazano. Z drugiey ſtrony Inkwizycya, ktòra temi czasy w *Valladolid* ſprawę o czary ſądzić zaczeła, ma bydź zupełnie znieſioną; Duchowieńſtwo zaś ròwny z innemi kraiu mieſzkańcami podatek do ſkarbu zapłaci. Y dla tych to odmian ſpokoynego wprowadzenia, wyſłał *Monarcha* niedawno do *Rzymu* 3. osoby w Duchowieńſtwie *Hiszpańſkim* przodkuiące.

Generał Lieutenant woyſk morſkich *Gravina* poſłany przed kilką tygodni do *Cadix*, dla obięcia naywyżſzey kommendy nad oſtatkiem flotty naſzey, ktòra ſię do tego portu zchroniła, iuż podobno mieysca uſtąpił innemu Wodzowi; a ten ieſt Admirał *Maſſaredo*, pomiędzy innemi w rzemieśle ſwoim naybieglejszy; lud morſki w nim pokłada ufność zupełną; u Dworu iednak dotąd źle był położony, dlatego iż zbyt śmiele prawdę mòwił, i nieſzczęśliwy ſkutek oſtatniey z *Jervisem* potyczki dowiodł, iż dobrze umiał zgadywać. Nowy ſił morſkich Miniſter *Langara* nadgrodził krzywdę wyrządzoną mężowi zacnemu; *Gravina* okazał ſkromność rzadką w rycerſkim ſtanie, głośno ſię oświadczaiąc, iż pod Admirałem *Maſſaredo* ſłużyć za honor poczyta. Na tego przybycie do *Aranjuez* niecierpliwie czekamy.

Bilety banku Krolewſkiego raz na początku woyny cenę ſtraciwſzy, dotąd ley nie odzyſkały. O gotowiznę u nas bardzo trudno, jak u zprzymierzeńcow i nieprzyiacioł naſzych. To naygorzey, zboże tak drogo ſię kupuie, iż ſprawiedliwie niedoſtatku lękać ſię wypada. W *Gallicyi* doſtać nawet trudno; z portu *S. Ander* chciano coś zprowadzić; lecz *Anglicy* przed namienionym krążąc miaſtem przewozowe ſtatki chwytaią.

z Manheimu 17. Kwietnia z Gazety Frankfortſkiey.

Głòwna kwatera woyſk *Cesarſkich Gen. Latour* wkròtce z miaſta naſzego w okolice *Moguncyi* bedzie przenieſiona, dokąd iuż bagaże zprowadzać zaczynaią. *Elektor* nasz odebrawszy wiadomość, iż ſię *Francuzi* do kraiow dziedzicznych przedarli, miał wyſłać Kuryera do *Wiednia* z oznaymieniem, iż okoliczności teraznieysze koniecznie wyciągaią traktowania z nieprzyiacielem o neutralność *Bawaryi*. Znaczny woyſk *Cesarſkich* wydział ſtoi obozem od dnia wczorayszego przed bramą *Heidelbergską*; 2. batalliony regimentu *Arcy Xcia Ferdynanda* z naſzey załogi wyſtąpiły; mieysce ich zaymuią kompanie *Saltzburgſkie* i diwizya *Croatow*. Inne woyſka obozuią pod *Seckenheim*. Pòlki na lewym brzegu *Renu* rozłożone, zbliżyły ſię do szańcow nad rzeką usypanych.

z Manheimu 18. Kwietnia z' Gazety Courier du B. R.

Już tedy w naſzych ſtronach wypowiedzieli *Francuzi* dotąd trwaiące broni zawieſzenie. Lecz ponieważ pewna mamy wiadomość, iż między armią *Arcy Xcia Karola i Gen. Buonaparte* wſzelkie kroki nieprzyiacielſkie ſą znowu wſtrzymane, ſpodziewać ſię trzeba, że mimo nayſilnieyſze z obuſtron przygotowania, krew ludzka nad wyżſzym *Renem* przelana nie będzie; a pokoy trwały i chwalebny zakończy woynę, ktòra Europę zniſzczyła.

z Mulheim 15. Kwietnia z teyże Gazety.

Wiadomość o zerwanym broni zawieſzeniu, bardzo przeraziła naſzych mieſzkańcow. Użyte środki do oddalenia wiszących klęſk nad miaſtem ſzczęśliwie ſię powiodły. Wyſłana do Gen. *Championnet* Deputacya, pocieſzną przynioſła odpowiedź, że osoby i własność ſzanowane będą. W krotce wiele woyſka tędy ma przechodzić. Dla 6. Generałow kwatery wyznaczono, zkąd wnoſiemy, że głòwna u nas będzie.

z Mulheim 18. *Kwietnia. z Gazety Berlińskiey*

D. 16. z rana *Francuzi* weszli do naszego miasta; marsz ich przewlokł się do południa. Przyznać musiemy, iż na ten raz Generałowie Republikantscy lepiey nam słowa dotrzymali iak roku zeszłego; nie tylko Officyerowie starali się utrzymać dobry porządek, ale nawet żołnierze postępowali ze wszelką skromnością. Armia za *Buchheim* stanęła; główna zaś kwatera u nas, dawnym zwyczaiem. Wczora rano wszystkie półki *Sieg* przeszły; a główną kwaterę do *Siegburg* przeniesiono. Przez miasto nasze dwie diwizye przechodziły; nie miały iednak nad 16. tyś. ludzi.

z Ratisbony 21. *Kwietnia. z Gazety Bareytskiey.*

W całym mieście o niczym teraz nie mówią iak o pokoiu; powiadaią, iż Komm ssarz Cesarski odebrał wiadomość, że z dnia 16. na 17. podpisany został w Opactwie Benedyktyńskim *Gesse* nad *Murau* w Wyższey *Stiryi* leżącym. Przyszłą pocztą spodziewamy się donieść co pewnieyszego o tak ważnym zdarzeniu.

z Hanau 21. *Kwietnia z Gazety Lipskiey.*

Jak tylko Gen. *Werneck Ren Niższy* opuścił, *Francuzkie* woyska coraz daley postępuiąc do *Herborn* przybyły. Wczora i dzisieyszego poranka, bardzo wiele półkow *Austryackich* przez *Dettingen* do *Aschaffenburg* przechodziło.

z Hagi 22. *Kwietnia z Gazety Hamburgskiey.*

Prezydent: doniosł Konwencyi *Batawow*, że między *Arcy Xciem Karolem* i Generałem *en Chef Buonaparte* krótkie broni zawieszenie zostało umówione. Głoszą, że Domowi Xiążąt *Orange* w nadgrodę straty przez rewolucyą poniesioney, kray między *Mozą* i *Renem* będzie nadany prawem dziedzicznym.

z Inspruck 14. *Kwietnia z Gazety Frankfortskiey*

Prowincya *Tirolska* zupełnie iuż iest oswobodzoną od nieprzyiacioł; mamy nadzieię, że skoro tylko 20. tyś. woysk Cesarskich stoiących w *Saltzburgu* z naszemi się złączy, póydziemy do *Carinthii*; zapędzonemu w głąb kraiow dziedzicznych nieprzyiacielowi tył zabierać.

z Bonn 15. *Kwietnia z teyże Gazety.*

Gen. *Hoche* wczora tu stanoł z rana, po południu do *Coblentz* wyiechał. Od 2. dni woyska *Francuzkie* bez przestanku ciągną przez *Andernach*. Wiadomość iż *Cesarskie za Lahn* ustępuią, zupełnie się potwierdziła.

z Colonii 17. *Kwietnia z teyże Gazety*:

Lewe skrzydło armii *Sambry i Mozy* pod Gen. *Championnet* wczora *w Deutz* obozowało, dziś rano ruszywszy ku *Siegburg* przed wieczorem naznaczone ma zaiąć stanowisko. Most pływaiący przed miastem naszym zupełnie iest ukończony.

Od brzegow Menu 20. *Kwietnia z teyże gazety.*

Francuzi pod *Neuwied Ren* przebyli. Generał Cesarski *Kray* przywitał nieprzyiacioł gęstym z armat strzelaniem. Na to mniey zważaiąc postępowali coraz daley, chcąc ze wszystkich stron garstkę *Austryakow* oskrzydlić. Waleczny i przezorny Generał, lubo miał do czynienia z przewyższaiącemi Republikanow siłami, wydobył się jednak szczęśliwie z okolic *Neuwied* przez naygorsze bezdroża. Korzystaiąc z okoliczności pomyslney *Francuzcy* Wodzowie śpiesznym marszem posuwaiąc się do *Limburg*, to mieysce ubiegli, i woyskiem osadzili: Gen. Cesarski *Simschoen* przybył jednak dość wcześnie z korpusem w rezerwie będącym, i zaioł wszystkie wzgórki naokoło miasta leżące. Gen. *Werneck*, który pod *Altenkirchen* uderzyć na *Francuzow* był postanowił, po cofnieniu się korpusu *Gen. Kray* zaniechawszy pierwszego przedsięwzięcia, do *Rhee* marsz z woyskiem obrócił. Główna jego kwatera dziś z *Roth do Wetzlar* przeniesioną została; tu nakoniec bronić ma nieprzyiaciołom trudney przez rzekę *Lahn* przeprawy, skoro się złączy z diwizyą Gen. Kray i innemi, które dotąd w rezerwie stały. Część także półkow pod *Moguncyą* będących, ruszyć miała w te strony. Cudzoziemcy z *Frankfortu* oddalać się poczeli.

z Frankfortu 20. *Kwietnia z teyże Gazety*

Dziś przebiegł tędy kuryer z główney kwatery w *Hachenburg* wysłany. Przeszli wprawdzie *Ren Francuzi*, lecz woysko *Cesarskie* chociaż zewsząd opasane, w zupełnym porządku się cofnęło. Nieprzyiaciel stoi teraz pod *Weyerbusch* w liczcie 35. tyś. Powiadaią, że d. 19. Gen. *Werneck* znaczną odniosł korzyść w potyczce, kilkaset niewolnika i 2. armaty zabrawszy republikanom, którzy teraz w *Camberg* się znayduią. Według listow pisanych z *Mediolanu*, przednia straż nowey armii posiłkowey, która ze *Francyi* w liczbie 30. tyś. żołnierza nadciąga, przeszła przez to miasto, zmierzaiąc ku granicom *Austryackim*: stanowszy pod *Padwą* formować ma korpus rezerwy; rozmaite legiony *Włoskie* do niey się przyłączą. Według tychże doniesień Gen. *Serrurier* miał bydź złożony z kommendy przed czołem Diwizyi swoiey. za nieposłuszeństwo roskazom Generała *en Chef Buonaparte*.

z Wezel 24. *Kwietnia z teyże Gazety.*

Xiąże Jmść Panniący *Hessen Casselski* Feld-Marszałek w służbie Króla Jmci *Pruskiego* tu przybył dla przeyrzenia Regimentu piechoty, którego iest *Szefem*. z *Coblentz* odbieramy wiadomość, że twierdza *Ehrenbreitstein* opasaną przez *Francuzow* została d. 20. w samo południe; Republikanie pomkneli się zaraz do nabrzeża *Lahny*, którą wkrótce przeydą. Zaraz po pierwszey za *Ren* przeprawie, zaszły ważne zdarzenia, d. 18. zdobyć mieli 4. tyś. niewolnika, 20. armat 3. sztandary, Gen. *Kray* albo zabity, albo zabrany &c. Wszakże są to pogłoski w pierwszym momencie trwogi powszechney rozsiane, jak się za zwyczay dziać zwykło po nagłym nieprzyiaciela wtargnieniu. Wkrótce gdy się rzeczy nieco wyiaśnią, będziemy wiedzieli co pewnieyszego.